

althans kunnen de omstandigheden het vorderen. Niets heeft recht van bestaan op het gebied des geestes, dan de waarheid. Hoe vroom ons leven ook zij. Hoe vele ondervindingen wij ook hebben op den weg des levens. Welke bijzondere inzichten wij ook meenen te hebben, al zeggen wij zelfs door den Heere geleerd te zijn. Al is ons geestelijk oog zóó scherp, dat we achter de waarheid nog een waarheid ontdekken, — tegenover dat alles staat de dienaar des woords, en is hij in zijn volle recht, om het te toetsen aan het woord der waarheid, om er tegen te getuigen, om het te bestriden, zoo het wezen moet, met het woord der waarheid, als het eenige richtsnoer van het geloof en leven der Christenen. Zoo hij maar vaststaat in het geloof, en van gansch harte het belijdt: *Uw woord is de waarheid.*

De Herder en Leeraar der gemeente, die gelooft en belijdt, dat Gods woord de waarheid is, behoeft dus nooit verlegen te zijn om stof voor zijn preeken. De waarheid is eeuwig, en haar eeuwig karakter vindt in het woord zijn uitdrukking. De dienaar des Evangelies ziet zich geroepen om de verhevenste stof te behandelen, die ooit voorwerp der menselijke kennis en bearbeiding kan zijn. In het woord der waarheid wordt gesproken van God, van de wereld, van den mensch, van het leven en den dood, van de opstanding en het eeuwige leven. Kortom de stof is zoo rijk, dat we, zoo we slechts aan dat woord ons houden, nooit uitgepreekt zijn. Nergens zulk een afwisseling van stof als in de Heilige Schrift, het woord der waarheid. In oorlogs- en vreedstijd, in alle jaargetijden, als de pestilentie woedt en als we nederzitten onder wijfstoek en vijgeboom, voor alle standen en leeftijden en betrekkingen des menschelijken levens is er preekstof te over in het woord, dat Jezus Christus genoemd heeft het woord der waarheid. En dies kan de prediking, die aan dat woord haar stof ontleent, aan de behoeften van allen voldoen, zoo ze maar waarlijk leidt tot het groote en heerlijke doel, waarmede Christus den dienst des woords in Zijn gemeente heeft ingesteld.

En dat doel is de heiliging der gemeente; de toebrenging van zondaren tot de gemeenschap van God in Christus. Wij prediken om de gemeente in haar geheel, en elk lid in het bijzonder, in haar historische verschijning nader te brengen aan haar ideaal. Zij moet het in de wereld reeds toonen, dat het beginsel van een nieuw leven in haar is, dat het verheerlijkte leven van den uit den dood opgestanden Zaligmaker haar beheerscht, en haar zoeken doet de dingen die boven zijn. Met dit doel voor oogen wordt het woord der waarheid in de gemeente aan allen gepredikt, om ze allen te volmaken en te brengen tot de kennis van den Zoon Gods, ze op te voeren tot de maat der grootheid, der volheid van Christus. En de dienaar des woords weet, dat God het woord der waarheid verordend heeft als een middel om de gemeente te heiligen. Dat is het vaste doel en het duidelijk bevel van God. Zijn stof zij historisch of natuurkundig, leerstellig of zedekundig, aan de profetie of aan de heilige poëzie ontleend; hij kampt niet in het onzekere, hij weet dat hij altijd triomfeeren zal. De gemeente wordt verzameld, geheiligd, verheerlijkt als een nieuwe, in Christus geheiligde mensheid, uit alle volken en geslachten en natien en tongen. En hare dienaren zijn medewerkers harer zaligheid. Zij arbeiden, opdat ze eens den Vader zal kunnen voorgesteld worden, als een gemeente, zonder vlek of rimpel, of iets dergelijks.

Met moeite onthouden we ons van breede citaten uit deze inleidendes. Maar er komen blad-

zijden in voor (b.v. die over de stof der prediking), waar de schoonheid van den Bijbel in zóó wegslepende taal beschreven wordt, dat ze een plaats verdienen in een bloemlezing. Deze leerrede mag dan ook zonder overdrijving een model van kanselwelsprekendheid heeten, en tegelijk voor hen die zich in de predikende willen bekwamen, een homiletisch vademecum.

Op den gedenkdag der Hervorming, 31 October 1874, schreef Gispén een voorwoord voor Nelsons boek: „Het ongelooft, de grootste krankheid van onzen tijd”. Hij noemt het een van de beste volksboeken, die de christelijke pers, in onzen tijd, aan het belangstellend publiek geschonken heeft. De titel alleen reeds pleit voor den echt Amerikaanschen, practischen blik van den schrijver. En dan betreurt hij het, dat onze volkslectuur gewoonlijk aan te groote deftigheid of te groote platheid mank gaat. „Ach, de populariteit van een Hildebrand en van den dorpspredikant, die in de pastorie van Mastland schetsen schreef, is zoo schaarsch, en onze degelijke, christelijke volkschrijver, de Liefde, is dood!” Daarom verdiende het plan van den heer Van der Sluijs, om van Nelsons boek een volksuitgave te bezorgen, de ondersteuning van het christelijk publiek dan ook in hooge mate.

In 1875 verscheen de Toespraak naar Genesis 4:26b, gehouden bij de eerste godsdienstoefening in de nieuwe kerk der Christelijke Gereformeerde Gemeente te Zwolle, ten voordeele dier kerk uitgegeven. Aan den persoon van Enos, zoo lezen we hier, verbindt zich het begin van de openbare en gemeenschappelijke godsdienstoefening. Met hem treedt de spelbreker, of wat men in onze eeuw noemt, het separatisme, openbaar de wereld in; want toen begon men, in onderscheiding van anderen, die aan de zichtbare wereld genoeg hadden, den naam des Heeren aan te roepen. Vele eeuwen scheiden ons van de dagen van Enos, maar de behoefte aan God en het gemeenschappelijk aanroepen van den naam des Heeren, is dezelfde gebleven. Het is de gedachte, die ook ons hier te zamen brengt, en aan den bouw van deze kerken grondslag ligt. Zij staat daar als een profetie, dat de Christelijke Gereformeerde Gemeente, dat het geloof der vaderen, nog eene toekomst heeft, ook in deze stad.

Op 25 November 1875 sprak met Ds Strijks, Ds Brummelkamp en den heer C. Mulder ook Gispén een woord bij de herdenking der afzetting van Ds Brummelkamp en der viering van het veertigjarig bestaan der Christelijke Gereformeerde Gemeente te Hattum. Hij besloot zijn rede over Johannes 16:33b met deze toespraak tot Brummelkamp: „Dikwerf heb ik mijne ouders over u hooren spreken, menigmaal in verschillende kringen u hooren beoordeelen, en nu dank ik God, dat mij ook het voorrecht te heurt viel om u heden te zien, hier te zien, om met u feest te vieren, met u te gedenken het veertigjarig bestaan van uwe oude en eerste gemeente. Een reeks van jaren heb ik daarenboven het voorrecht gehad u van nabij te zien, en was ik deelgenoot zelfs van uwe huiselijke genoegens en uwe huiselijke smart. Ik heb u leeren hoogachten als een dienaar Gods, liefhebben als een broeder en vader in Christus. En als God het zoo besloten heeft, dat gij vóór ons deze aarde verlaat, zullen velen met mij getuigenis kunnen geven van wat gij geweest zijt, niet maar in uw openbaar leven, maar ook in vertrouwd en huiselijken kring. Aan de waarachtigheid uwer beginselen, waaruit voor u de strijd voor veertig jaren zich ontwikkelde, en de reinheid uwer bedoelingen, wordt door mij, en ik geloof door ieder

die u kent, niet getwijfeld. Voor u en voor onzen van Velzen, en voor uwe broeders, die reeds ontslapen zijn, was de eer niet weggelegd om, zooals de mannen in Schotland, die in de 17e eeuw u voorgedaan zijn, ter wille van de zaak uws Meesters het schavot te beklimmen. Onder het aanbiddelijk bestuur des Heeren veroordeelde de wereld u tot nu reeds veertigjarige miskenning, tot het ondervinden van tegenwerking, teleurstelling en velerlei smart, en moest gij, door grievende bejegening, zelfs van broeders, tot die hardheid en rijkheid komen, waarin wij u ook hedenmiddag op dezen kansel zagen staan. Met ootmoedige erkenning van 's Heeren liefde en zorg, zien wij nu op uwen eerbiedwekkenden schedel neer, en klimt onze bede omhoog dat, niet slechts om uwent en uwer kinderen wil, maar ook om onzent, om der gemeentewil, die schedel nog lang gespaard blijve voor het snoeimes des doods. Het ga u als een die geplant is in het huis onzes Gods, en die vruchten draagt in grijsen ouderdom. Door alles geleerd worde uw hart, meer en meer, vatbaar voor den eenigen troost in leven en sterven, en om altijd bereid te zijn het genadeloon te ontvangen uit de hand Desgenen, die u gesteld heeft en stellen zal tot een lof op aarde!” — De gezamenlijke Toespraken zagen in 1876 het licht onder den titel: „MDCCCXXXV MDCCCLXXV. Verdrinking en Vrijheid”.

Intusschen oefende de z.g. Brightonbeweging ook in ons land haar invloed uit. In den zomer van 1875 werd den heer Bromet toegestaan daarover in de kerk te Zwolle te komen spreken. Te Oldebroek was het Ds Bähler en te Nunspeet Ds Huët, die zich aan het hoofd dezer geestelijke opwekking plaatsten. Ook op het jaarfeest eener jeugdvereeniging te Kampen, waar Ds Gispén van Zwolle als feestredenaar de leiding had, werd er door Oldebroekers en Nunspeeters propaganda voor gemaakt. En in Amsterdam werd ze o.m. voorgestaan door den destijds nog Christelijk-Gereformeerden dominee J. G. Smitt, die ook al eens op de kerkernadsvergadering te Zwolle was geweest. In het laatst van Februari 1876 nam Gispén voor hem een beurt waar in de hoofdstad. Hij preekte toen in de Plantagekerk over Romeinen VIII:29. Op aandrang van enkele broeders gaf hij de toen uitgesproken leerrede, getiteld: „Een Christelijke Heimweklank” ook in druk met het oog op de Wesleyaansche geestesrichting die sommige christenen destijds volgden. Hij betroude toch de eenzijdigheid van hun streven, waardoor dikwerf zooveel goeds verloren ging. Fijn zielskundig ontwikkelde hij daarom in zijn preek deze gedachte: de staat van den geloovige is zeer heerlijk, en het geluk van den christen kan niet hoog genoeg worden geroemd. Maar wij dwalen, zoo wij eenzijdig slechts hierop letten en niet ook op de onvolkomenheid van het christelijke leven en de vele zwakheden der geloovigen. Daar is in het christelijke leven nog een heimwee naar het volkomene, het volmaakte, wijl de christen nog slechts de eerstelingen van alles wat heerlijk is ontvangen heeft. Uit deze ervaring en uit de bewustheid van nog in alles onvolkomen te zijn, ontstaat een klank als de tekst ons doet hooren, een christelijke heimweklank naar het ideaal, dat in het beeld van den Zoon Gods is gegeven, naar de volmaakte werkelijkheid.

Een voordracht over de vraag: „Waarom geloof een hedendaagsch christen nog aan wonderen?” gaf Gispén in 1878 uit, geheel ten voordeele der Christelijke school te Zwolle. In het lokaal voor Christelijke belangen aldaar een spreek-

hebben nate gaan tusschen de Christelijke Scholen in haar hogere leerjaren en de Christelijke Jeugdbeweging. Trouwens, eenig verband tusschen de Openbare School en de algemeene Jeugdbeweging, waaronder met name de Arbeidersjeugdcentrale in onze dagen naar voren treedt, bestaat niet. Ook meenen wij goed te doen, om ons tot de hoofdzak te beperken, en daarom van een afzonderlijke bespreking van het contact tusschen de School in haar hogere leerjaren en de jeugdorganisaties met een speciaal doel, als vereenigen voor lichamelijke oefening en sport, af te zien, al zal wellicht hier en daar een enkele opmerking moeten geplaatst worden. En ten slotte meenen wij, hoewel allicht overbodig, nog te moeten aanstippen, dat wij bedoelen het contact tusschen de Protestantisch-Christelijke Scholen in haar hogere leerjaren en de Protestantisch-Christelijke Jeugdbeweging, zoodat wij niet gaan spreken over het R.Katholieke Jeugdwerk, dat trouwens, evenals het Schoolwezen in dezen kring, een overwegend kerkelijk karakter draagt, onder de suprematie der kerk staat.

Dat nu bij ons onderwerp inzonderheid de Jeugdbeweging op Geref. grondslag bijzonder onze aandacht zal trekken, ligt niet aan mij, die in deze Jeugdbeweging een leidende plaats mag innemen, maar aan deze beweging zelf. Deze Jeugdbeweging wil niet evangeliseeren, gelijk de Jeugdbeweging op algemeen-Protestantsch-Christelijken grondslag in haar groote organisaties, het Nederlandsch Jongelingsverbond en het Ned. Verbond van Christelijke Meisjesvereenigingen. De Gereformeerde Jeugdbeweging wil streng opvoed-

kundigen arbeid verrichten. Zij wil geven vereenigen voor de geestelijk-zedelijke vorming, opdat men straks de roeping Gods in huisgezin, kerk, staat en maatschappij kunne vervullen. Vanzelf, dat men in deze kringen vooral zich te beraden heeft gehad over de vraag der verhouding tot andere kringen, die eveneens opvoedend werk zich zagen opgedragen, 't zij wegens eigen roeping, 't zij wegens overdracht van de taak, die uit eigen roeping voortvloeide. Het is dan ook met name in de Gereformeerde Jeugdbeweging, dat nagedacht is over het contact tusschen haar en het huisgezin, de kerk, en ook wel de meening is geuit over het contact tusschen haar en de School in haar hogere leerjaren.

Toch hebben wij anderzijds ook weder niet te handelen over de Christelijke Jeugdbeweging in haar ganschen omvang, wat de leeftijdsgrenzen betreft. De School in haar hogere leerjaren omvat de jongens en meisjes tot en met 18 jaar ongeveer. In onze besprekingen over de Jeugdbeweging zullen dus uit den aard der zaak die Jeugdvereenigingen de aandacht trekken, die de jongens en meisjes tot en met 18 jaar op haar vergaderingen zien, dat zijn: de Knapenvergaderingen en de Jonge Meisjesvergaderingen, al zal natuurlijk de Jeugdbeweging in haar organisch geheel niet buiten beschouwing kunnen blijven, evenals de School niet alleen beschouwd kan worden in haar hogere leerjaren, maar eveneens een levende eenheid vormt.

• • •

Dr H. Bavinck sprak in zijn werk „De Op-

POPULAIR-WETEN - SCHADDELUKE SCHETSEN

Het Contact tusschen de School in haar hogere leerjaren en de Jeugdbeweging. *)

I.

Wanneer wij gaan handelen over het contact tusschen de School in haar hogere leerjaren en de Jeugdbeweging, zal het in de eerste plaats noodig zijn, de begrippen School en Jeugdbeweging enigszins nader te begrenzen.

Met de School in haar hogere leerjaren bedoelen wij de Christelijke Scholen. Nog nader gepreciseerd de Christelijke Scholen, waarop gewoon Lager Onderwijs wordt verstrekt, en die, waarop het zoogenaamde M.U.L.O. wordt gegeven. Wij handelen dus ditmaal niet over de Kweekscholen, noch over de Inrichtingen voor Middelbaar en Voorbereidend Universitair Onderwijs, gelijk wij ze kennen in de Hogere Burgerscholen, de Gymnasia en de Lycea.

Een tweede beperking volgt daaruit ten opzichte van het begrip Jeugdbeweging. Immers, niet de Jeugdbeweging in haar ganschen omvang hebben wij te bespreken. Wij zullen het verband

*) Wij voldoen gaarne aan het verzoek ter jaarvergadering van de Vereeniging voor „Christelijk Nationaal Schoolonderwijs” gedaan, om aan ons referaat „Het contact tusschen de School in haar hogere leerjaren en de Jeugdbeweging”, meerdere bekendheid te geven. Wij meenen daartoe niet beter te kunnen doen dan het in „De Reformatie” te plaatsen. Kn.

beurt
gehoud
gebeur
Wie ec
we in
ding v
De zak
mers
dan d
zouden
leven-
dat er
nadeel
loof e
slechts
aan d
schrif
Gunnin

Op
zijn vr
heid G
meente
ontslap
baring
der kle
spraak
van G
deze u
veelgeli
aan de
aan de
kunnen
door d
heden
sterven
zoover
ook een
wij voo
over. M
Zwolsch
standigh
haar bi
zij hare
blik da
jaren d
Kamper
achten
zijn gel
zijn za
dachtza
ter, om
van Go
in hem
Christe
eeuwig
veel va
met he
voelden
schen?
Moen n
de goed
levensw
naar de
geloof d
beleefde
Ten
lijke Ge
in 1881
naar as
ders! il
genade,
erfdeel
laatste
Efeze v

voeding
ging in
zoeken
in den
der rijp
steeds
dig en
satie, di
In een
Rond va
den gro
satie 2
blijven

Nu zi
den
van d
kringen
de scl
ging.
Geen
feit, dal
het hu
het een
1918 sp
oorspron
telijke
van het
gaat, zo
is de n
dingsmil
Zijn sch
is in d
der opv
Geen in

voor onzen die reeds geleegd om, in de 17e in de zaak. Onder het oordeel de miskenning, teleurstelling, grievende en hardheid edendmiddag moedige erg, zien wij el neer, en slechts om onzen, ng gespaard et ga u als ods, en die Door alles er, vatbaar ven, en om ontvangen d heeft en de gezamen licht onder V. Verdruk

eweging ook zomer van in daarover n. Te Olde- set De Huot, ijke opwek- sener jeugd- van Zwolle rd er door da voor ge- voorgestaan eformeerden op de ke- reest. In het i voor hem reekte toen /III:23. Op de toen uit- Christelijke oog op de mige chris- och de een- likwerf zo- didig ontwik- edachte: de tijk, en het oog genoeg o wij een- ook op de even en de is in het ar het vol- nog slechts s ontvangen usthede van at een klank telijke heim- beeld van e volmaakte

Waarom ge- aan won- el ten voor- ille. In het een spreek-

ven vereen- ming, opdat gezin, kerk, n. Vanzelf, te beraden ding tot au- l werk zich oeping. 't zij s uit eigen nel name in iagedacht is t huisgezin, uit over het naar hogere

der niet te eweging in grenzen be- m omvat de t 16 jaar e de Jeugd- r zaak die ten, die de ar op haar renverga- svergade- eweging in eschouwing t alleen be- e leerjaren, mt.

ck „De Op-

beurt moettende vervullen, had hij deze voordracht gehouden, eenigszins onder den indruk van het gebeurde met Dr. Gunnings „Leven van Jezus". Wie echter in de hier volgende bladen, zoo lezen we in het voorbericht, een rechtstreeksche bestrijding van Dr. Gunnings meent te zien, vergist zich. De zaken, door Dr. Gunnings genoemd, waren immers van te ernstigen, wetenschappelijken aard, dan dat zij met een populair praatje vereffend zouden kunnen worden. Ook achtte Gispens een leven-maken voor de schare, die nauwelijks wist dat er historische kritiek bestond, meer in het naadeel dan in het voordeel van het oprechte geloof en der gezonde orthodoxie. Zijn doel was slechts, de broederen te sterken in het geloof aan de wondermacht Gods, en, zijdelings, het onschijnlijke der theologische methode van Dr. Gunnings aan te toonen.

Op den eersten rustdag na het overlijden van zijn vriend, Dr. G. C. de Moen, December 1879, hield Gispens in de Christelijke Gereformeerde Gemeente te Doesborgh, de laatste Gemeente van den ontslapen leeraar, een gedachtenisprek over Openbaring XXII:3b, 4. Ten voordeele van het kerkje der kleine, behoeftige gemeente werd deze toespraak uitgegeven onder den titel: „De toekomst van Gods dienstknechten". We lezen daarin o.m. deze uiting van ongeveinsde pieteit jegens den veelgeliefden broeder: „Was het mij smartelijk, aan de vereerende uitnodiging der familie, om aan de begrafenis deel te nemen, geen gevolg te kunnen geven, des te aangenaam was het mij, door den kerkerand te worden uitgenodigd, om heden een woord ter nagedachtenis van den gestorven leeraar te spreken. Mijn kerkerand, voor zoover ik dien, in haast, bereiken kon, zeide dan ook eenparig: ja, dat moet gij doen, dat hebben wij voor onzen goeden domine De Moen van harte over. Nooit vergeet een deel der tegenwoordige Zwolsche gemeente wat De Moen, in benarde omstandigheden, voor haar geweest is, en hoe hij haar bijna om niet gediend heeft in dagen, waarin zij haren ondergang nabij scheen. En van het oogeblik dat ik De Moen leerde kennen, gedurende de jaren die hij als ouderling dezelfde gemeente (n.l. Kampen) met mij diende, heb ik hem leeren hoogachten en liefhebben, om de eenvoudigheid van zijn geloof, om de oprechtheid van zijn hart, om zijn zachtmoedigen aard, om zijn gezond en bedachtzaam oordeel, om den adel van zijn karakter, om zijn onverdeelde toewijding aan den dienst van God; om alles, met één woord, wat de Heere in hem gelegd had. De Moen was een van die Christenen om wier kennismaking ik den Heere eeuwig dank schuldig ben. In dezen Christen was veel van Christus. Als we soms, peinzensmoede, met het oog op vele Christenen de bange vraag voelden rijzen: zijn dat nu óók bekeerde menschen? dan was de hartelijke omgang met De Moen mij menigmaal tot versterking, en ik dank de goede leiding mijns Gods, dat zij mij op mijnen levensweg, dezen eenvoudigen en trouwen dienenaar der gemeente en deelgenoot van hetzelfde geloof deed ontmoeten". — De uitgave dezer Rede beleefde in 1880 een tweeden druk.

Ten voordeele van het Weeshuis der Christelijke Gereformeerde Gemeente te Zwolle verscheen in 1881 Gispens afscheidswoord: „Gode bevelen", naar aanleiding van Hand. 20:32 „En nu, broeders! ik beveel u Gode, en den woorden Zijner genade, die machtig is u op te bouwen, en u een erfdeel te geven onder al de geheiligden". In dit laatste woord van Paulus tot de opzieners van Efeze vond de scheidende leeraar de omschrijving

voeding der rijpere Jeugd" uit, dat de Jeugdbeweging in eigen kring meer en meer contact moet zoeken met alle personen en corporaties, die zich in den kring met het onderwijs en de opvoeding der rijpere jeugd bezighouden, en zich alzoo in steeds sterker mate doe kennen als een zelfstandig en onmisbaar orgaan in de algemeene organisatie, die op dit gebied zich begint te ontwikkelen". In een referaat, indertijd gehouden voor den Ned. Bond van Jongelingsverenigingen op Gereformeerden grondslag, betoogde hij, dat de Jeugdorganisaties zooveel mogelijk steeds de band moeten blijven onderhouden met huis, school en kerk.

Nu zijn wij het er allen over eens, dat voor den opzettelijken opvoedingsarbeid van den puber in onzen tijd de navolgende kringen in aanmerking komen: het huisgezin, de school, de kerk en de Jeugdbeweging. Geen verschil van meening bestaat ook over het feit, dat hierbij de opvoedingsarbeid van het huisgezin primair is. Deze kring vormt het eerste opvoedingsmilieu. De Staatscommissie 1918 sprak dan ook uit, dat het gezin het meest oorspronkelijke instituut voor de stoffelijke en geestelijke opvoeding is en ook nog in onzen tijd van het gezin de sterkste opvoedende kracht uitgaat, zoowel ten goede als ten kwade. Het gezin is de natuurlijke band en het natuurlijk opvoedingsmilieu. De taak der ouders is door God in Zijn schepping vastgelegd. Foerster zegt: „het gezin is in dezen zin de meest fundamentele factor der opvoeding". De eerstgeroepen zijn de ouders. Geen instituut kan in deze het gezin vervangen,

van de hoogste behoeften der gemeente en de uitdrukking van zijn hoogste wenschen voor haar. Opgebouwd te worden tot een heiligmakend des Heeren en zoo het ideaal nader te komen, en onder alle Gods heiligen een plaats in te nemen, dat was het wat de gemeente bovenal noodig had, terwijl de scheidende leeraar al zijn wenschen voor haar samenvatte in dat ééne woord: Gode bevelen, een afscheidsgroet waarvan zij de oprechtheid, naar hij met eenige vrijmoedigheid meende te mogen zeggen, niet behoefde te verdenken.

Hiermede hebben we, naar ons beste weten, al de geschriften, die Gispens in zijn Zwolschen tijd ter perse legde, kortelijk weergegeven.

Bedenkt men nu voorts daarbij, dat hij ook voortging opstellen te plaatsen in het kerkelijk „Jaarboekje"; dat hij „De Vrije Kerk" geregeeld van artikelen voorzag; in „De Heraut" de rubriek voor de Zondagsschool verzorgde; in „De Bazuin" wekelijks brieven aan zijn vriend te Jeruzalem schreef, en ook voor het „Jaarboekje" ten dienste der Christelijke Jongelingsverenigingen bijdragen leverde, — dan mogen we zeker wel zeggen, dat onze Zwolsche penvoerder destijds reeds een publicist van beteekenis was.

RULLMANN.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

Een aanvulling en bestrijding.

II.

Na 1900 veranderde de toestand en voelde men in den kring van „Patrimonium", dat de conclusiën van 1891 wel zeer eng waren geformuleerd. De „twee bedingen" waren goed, doch er diende een uitbreiding aan gegeven te worden, al moet terstond erkend, dat zij een buitengewoon steun zijn geweest bij de verdere ontwikkeling van de Christelijke Arbeidersbeweging.

Men vergeet echter niet, dat in de voorbije jaren 10 jaren van actie, bij menigen christenwerkmans de grenzen waren verflauwd. Terwille daarvan durfde niemand herziening van de conclusiën aan de orde te stellen. Doch men zij daarover voorzichtig in zijn oordeel.

Immers het moet erkend, dat niemand tot op dat oogenblik (1900), zelfs tot den huidige dag (1932), een behoorlijke omschrijving heeft durven geven, wat dan wel een juiste formulering zou zijn van een werkstaking en welke staking nu eens precies op het eerste bericht voor een christenwerkmans geoorloofd is).

Ik mag ten bewijze hiervan, als een illustratie hiervoor, verwijzen naar het debat in de Tweede Kamer, bij de behandeling van de wet regerende de Arbeidsovereenkomst in het jaar 1907 onder minister Van Raalte.

Meer dan een volen dag heeft de Kamer zich met het vraagstuk van de werkstaking bezig gehouden, ondanks de aanwezigheid van prof. Drucker, de eigenlijke vader van deze wet. Het debat was somtijds hopeloos verward.

Dat moet ons echter niet bevreemden.

Immers wij hadden in 1902 de leerlingstaking bij de diamantbewerkers; in 1903 de Januari-staking bij het spoorwepersoneel, die een inleiding werd op de algemeene staking van 6 April in datzelfde jaar.

Het gevolg is geweest, dat gedurende de eerste vier maanden van 1903 zoo wat de geheele bevolking zich heeft bezig gehouden met dit strijdmiddel.

Ik wil hier even ingaan op wat u in een uwer artikelen schreef, omtrent het verbot van staken voor het personeel in overheidsdienst.

Minister Kuyper kenschetste in de Tweede Kamer in 1903 zulk een staking aldus:

of de taak der ouders overnemen, ook de staat niet. Wie aan den bouw en welstand van het gezin werkt, arbeid daardoor het meest aan den bloei van het leven op andere terreinen. De ouders blijven krachtens Gods ordinantiën voor het natuurlijk leven, geheiligd door de roeping en de beloften van het Verbond der genade, bezegeld aan hun kinderen door den Heiligen Doop, de verantwoordelijken. Van deze positie der ouders dient zich ten allen tijde de school en ook de jeugdbeweging bewust te zijn en te blijven. En ook de ouders zelve, waarvan sommigen wel niet in de theorie, maar toch practisch soms bewijzen geven, dat ze hun verantwoordelijkheid der opvoeding kunnen overdragen aan de school en in de latere jaren hunner kinderen aan de steeds meer groeiende en in beteekenis winnende Jeugdvereniging, zullen zich dit in herinnering brengen. Dat er te dezen opzichte contact moet wezen tusschen huis en school en het beginsel hier medebrengt, dat de school van de ouders dient uit te gaan, behoeft geen nader betoog. Dat er niet minder contact moet zijn tusschen huisgezin en jeugdbeweging, staat ook vast, gegeven het hierboven uiteengezette standpunt omtrent de primaire taak der ouders. Dit contact is voor de rijpere jeugd van 16 à 17 jaar en hooger bij de Gereformeerde Jeugdbeweging uitgewerkt in het zoogenaamde „Ouderlijk Toezicht" op de Vereenigingen, en voor de jeugd van 12—16 jaar in de stelling, dat de Knapen- en Jonge Meisjesvergaderingen behooren uit te gaan van de ouders, die voor dit doel een Oudersvereniging vormen, die de leiders of leidsters dezer organisaties aan-

„Er is in het land een Overheid. Die Overheid regeert niet absoluut, maar constitutioneel in overeenkomst met de historisch verkregen rechten en vrijheden van ons Volk. Wat ligt nu in de gedachte, dat er een Overheid is? Dit, dat door die Overheid lange constitutioneelen weg eene wet wordt gesteld, en dat elk goed Nederlander zich als er een wet tot stand komt, daaraan heeft te onderwerpen. Daartegenover stelt zich nu echter een macht in den Staat, eene macht die absoluut regeert en waarbij elke constitutionele waarborg ontbreekt, een macht gelijk onlangs werd aangediend, evenals een machinist die op een locomotief staat, slechts even aan een schroef heeft te draaien om de geheele Overheidsmachine te doen stilstaan. Door die macht wordt de Overheid bij een staking bedreigd."

Wil men betreffende deze kwestie een goed overzicht hebben, dan is het goed na te lezen, wat dienaangaande is geschreven als toelichting bij de stakingswetten van 1903; uit een en ander zal blijken, dat wij een weinig voorzichtig moeten wezen in ons oordeel over onze geestesverwanten uit vroegere dagen (10).

Er zijn er die na al het gebeurde in de laatste jaren hunne zienswijze hebben veranderd. In eene in 1918 gehouden vergadering van het C.N.V. te Arnhem, is de volgende stelling verdedigd en ongetwijfeld ook aangenomen:

„Aan personeel in publieken dienst mag in het gemeen het recht van werkstaking niet worden ontzegd. Natuurlijk moet echter uitzondering gemaakt worden voor hen, die in dienst zijn van de Overheid als zoodanig en in hun arbeid voor of namens deze handelen."

Wij vinden in deze uitspraak een anderen gedachten-gang openbaar worden, dan wij in 1903 huldigden. Ik laat deze uitspraak dus voor rekening van het C.N.V. (11).

Na al wat ik boven schreef, mag u van mij verwachten, dat ik het recht van werkstaking voor een christenwerkmans meen te kunnen verdedigen (12). Het staat daarbij altijd vast, dat men zeer ernstig moet overwegen hoe een staking inwerkt op de publieke opinie, of een groot aantal arbeiders zich in hun geweten bezwaard achten en dus willen doorwerken en of de patroon in zijn bedrijf voldoende vervangers kan bekomen, die de plaats der stakers innemen (13).

Mij dunkt, het recht van werkstaking voor een christenwerkmans te verdedigen, is niet moeilijk.

Het is daarbij echter noodig, dat wij de kwestie zuiver stellen, met name in de onderlinge verhoudingen.

God heeft een christenwerkmans toegerust met de gave tot werken. Hij is voor het gebruiken van die gaven verantwoordelijk tegenover den Gever. Het is echter voor hem een onvervreemdbaar bezit en hij heeft daarover de volle vrije beschikking, met deze restrictie, dat hij over het gebruiken van deze gave, of wel het ongebruikt laten er van, verantwoordelijkheid verschuldigd is aan God.

Hij heeft deze gave van arbeiden ontvangen, om zich met het gebruiken er van het noodige levensonderhoud te verzekeren (14). En gaat hij tot de formatie over van een gezin, dan wordt het werken voor hem een plicht, (15) opdat hij in den onderhoudsplicht van zijn gezin kan voorzien. Doet hij zijn arbeid naarstig, dan wordt hij door God ruimschoots gezegend.

Het spreekt, elk christenwerkmans moet van dezen plicht tot werken en de verantwoordelijkheid voor zijn gezin zich ten volle bewust zijn, doch onder dit alles behoudt hij het zelfbeschikkingsrecht (16) over de hem geschenken arbeidsgave.

In „De Standaard" van 19 Oct. 1916 lezen wij:

„Behoudens deze beide excepties echter — genoemd „in de 3e conclusie van het congres 1891 — moet wel terdege op het recht van staking nadruk worden gelegd. Er kan misbruik van worden gemaakt „en dit moet verhoed, maar op zich zelf verblijft aan „elk werkmans het recht, zelf te bepalen of hij zijn arbeid leveren wil, al dan niet."

stelt en de zaken dezer vereenigingen verder behartigt. De jeugdigen van dezen leeftijd vereenigen zich zelf nog niet, maar worden krachtens hun leeftijd vergaderd door de ouders. Vandaar, dat men in dezen kring niet spreekt van Knapen- en Jonge Meisjesverenigingen, maar van Knapen- en Jonge Meisjesvergaderingen.

Een tweede factor van beteekenis bij de opvoeding van den jeugdige is de Kerk. Het kind, uit geloovige ouders geboren, is van meetaf aan in de gemeenschap der kerk opgenomen. Nu is de taak der Kerk in deze den jeugdige te brengen van den Doop tot het Avondmaal, tot het welbewust aanvaarden van zijn roeping krachtens bondeling. Daartoe dient de prediking, het huisbezoek, maar vooral het catechetisch onderwijs, dat zijn eindpunt vindt in de belijdenis des geloofs, die het Avondmaal ontsluit. Dat hier contact is tusschen de ouders van den jeugdige en het kerkelijk instituut, is uit den aard der zaak gegeven. Dat hier ook contact moet zijn tusschen de Kerk als instituut en de Jeugdvereniging, volgt voor ons uit het feit, dat op de Jeugdvereniging de godsdienstige opvoeding een zeer belangrijke plaats beslaat en met name in de Gereformeerde Jeugdbeweging tot grondslag van den arbeid genomen worden de drie Formulieren van Eenigheid, nader of niet nader gepreciseerd. In dezen kring aanvaardt men dan ook het toezicht van het Kerkelijk Instituut op het confessioneel gedeelte van den arbeid der Vereeniging. Dit is uitgewerkt in het zoogenaamde „Kerkelijk Toezicht", waarop wij thans niet nader zullen ingaan. B. A. KNOPPERS.